

Explorant els límits de les unitats fraseològiques: les interjeccions impròpies pluriverbals

Pelegrí Sancho Cremades
Universitat de València

1. Introducció¹

Les interjeccions en general, i les interjeccions impròpies pluriverbals en particular, són característiques de la llengua oral col·loquial. Així, quan s'empren en textos escrits, manifesten l'oralitat ficcional, és a dir, evocuen l'oralitat en l'escrit, amb la finalitat de caracteritzar amb versemblança la llengua parlada dels personatges o del narrador en primera persona. En aquest treball ens centrem en les interjeccions impròpies pluriverbals partint d'un corpus consistent en una selecció de l'obra de Toni Cucarella, escriptor xatívi.²

Les interjeccions impròpies pluriverbals són aquelles interjeccions que no ho eren originàriament, sinó que han esdevingut interjeccions com a conseqüència d'un procés de gramaticalització que s'ha aplicat a certes estructures, i que consten de més d'una paraula. Mantenen límits difusos amb les fórmules oracionals, com veurem més avant.

Toni Cucarella és conscient que ell, entre altres autors catalans, ha anat incorporant un lèxic procedent en bona part de la llengua oral col·loquial. Cucarella defensa l'ús d'una llengua viva, és a dir, col·loquial, per tal de caracteritzar els personatges de la seua literatura (Cucarella, 128). Quant a la seua varietat lingüística, afirma: "La meua 'varietat lingüística' és la que es parla a la comarca de la Costera, i és a partir del lèxic d'aquesta contrada que jo he realitzat la tasca de bastir *la meua llengua* literària." (Cucarella, 128). En la seua obra, doncs, és molt important la imitació de la llengua oral col·loquial, amb els matisos que veurem més endavant.

Quant a l'estructura del nostre article, en § 2 parlarem de les interjeccions en relació amb l'oralitat ficcional; en § 3, analitzarem les interjeccions impròpies pluriverbals emprades per l'autor tot aplicant-hi la classificació de les interjeccions de Cuenca (2000, 2002b, 2011). Finalment (§ 4), presentem les conclusions.

2. Les interjeccions i l'oralitat ficcional

Cuenca (2011) assenyala que tradicionalment les interjeccions s'han considerat una categoria o classe de paraules anòmala. Les principals "anomalies" que presenten les interjeccions són les següents (Cuenca 2002b, 3200; 2011, 174):

- Les interjeccions no desenvolupen cap funció sintàctica ni necessiten construir-se amb altres elements.
- Algunes d'elles semblen no encaixar en el sistema fonològic de la llengua a la qual pertanyen.
- No codifiquen cap significat lèxic precís, almenys en el sentit tradicional.
- Les interjeccions són una classe heterogènia que inclou mots onomatopèics (*blub, bang, boom, knock-knock, meow, whoop...*), unitats formades per un únic mot (*ouch, oh, wow, oops...*) i unitats sintagmàtiques (*thank you, good heavens, come on, well done, ...*). Encara que es considera que constitueix una classe de mots universal, les interjeccions són específiques de cada llengua.

¹ Agraïm a Maria Josep Cuenca les observacions a una versió prèvia d'aquest article. Els errors que hi puga haver són de la nostra exclusiva responsabilitat.

² Cf. l'apartat de Bibliografia per a les obres buidades.

D'acord amb Cuenca (1996, 2000, 2002a, 2002b, 2011), el comportament sintàctic i pragmàtic de les interjeccions s'entén millor si es considera una classe perifèrica de la categoria 'oració'. Les interjeccions es comporten com a oracions, perquè poden actuar com a unitats completes, però són perifèriques respecte de l'oració perquè formalment es corresponen a sintagmes i no presenten l'estructura típica de subjecte i predicat (Cuenca 2002b, 3210; 2011, 174).

Cuenca (2011) reconeix que les interjeccions es poden definir com a unitats idiomàtiques o rutines que sintàcticament equivalen a l'oració:

- Les interjeccions són idiomàtiques perquè “they are frozen patterns of language which allow little or no variation in form and [...] often carry meanings which cannot be deduced from their individual components” (Baker, 63, citat per Cuenca 2011, 174)
- Les interjeccions són rutines perquè es poden definir com a “highly conventionalized prepatterned expressions whose occurrence is tied to more or less standardized communication situations” (Coulmas, 2-3, citat per Cuenca 2011, 174).

En resum, a propòsit de les interjeccions del català, en diu:

Catalan interjections are fixed units, morphologically non-inflected, whose meaning cannot be defined lexically but pragmatically –they express pragmatic values such as feelings, interpersonal relationship, discourse structuring and so on. Their meaning often depends on contextual factors (surrounding text, intonation, gestures) and most of them are polysemous. (Cuenca 2011, 174-175)

Les interjeccions són característiques de la llengua oral col·loquial i s'associen amb una entonació emfàtica, generalment exclamativa (Cuenca 2011: 175), tot i que són possibles altres entonacions (cf. Cuenca 2002b, Matamala 2008).³

Les interjeccions se solen classificar en dos grups: pròpies i impròpies.⁴ Les pròpies són formes com ara *oh!*, *ah!*, *ecs!*, *bah!*, *apa!* i les impròpies són estructures com ara *mare de Déu!*, *ostres!*, *vinga!*, *déu n'hi do!*, *bon dia!* Les interjeccions impròpies són mots o sintagmes que han experimentat un procés de gramaticalització, és a dir, un canvi semàntic per pragmatització del significat i reanàlisi sintàctica.⁵ Pel fet de ser gramaticalitzades, les interjeccions impròpies han experimentat:

- Pragmatització del significat, és a dir, un canvi semàntic des del significat literal a un significat pragmàtic relacionat amb valors interjectius, per exemple, emocions en el cas de les interjeccions expressives.
- Fixació estructural i reanàlisi, això és, un procés de canvi gramatical des de diferents orígens gramaticals, i opcionalment modificacions morfològiques i fonètiques.⁶

D'acord amb la naturalesa morfosintàctica que presenten, la pragmàtica és crucial tant en les interjeccions pròpies com en les impròpies: les interjeccions pròpies són

³ Així, les interjeccions fàtiques, concretament les preguntes confirmatòries, presenten una entonació interrogativa (*oi?*, *veritat?*) i moltes de les metalingüístiques es caracteritzen per una entonació enunciativa (*escolta*, *mira*).

⁴ També se'n diuen primàries i secundàries (Almela; Cuenca 2011).

⁵ Cuenca s'ha ocupat de la gramaticalització de les interjeccions impròpies en Cuenca (2000); per a un tractament de conjunt de la teoria de la gramaticalització, cf. Cuenca (2012).

⁶ La gramaticalització de les interjeccions impròpies ha estat analitzada detalladament en Matamala (2008a).

força polisèmiques (Matamala 2008a) i sensibles al context, mentre que la pragmatització és un procés clau en la fixació de les interjeccions impròpies (Cuenca 2011, 175-176).⁷

D'un altre costat, l'ús d'interjeccions és una característica típica del llenguatge parlat, com hem indicat. Pel seu caràcter sintètic les interjeccions, d'una banda, permeten la màxima espontaneïtat i afavoreixen la dialogicitat en sentit ampli; d'una altra banda, només resulten comunicativament acceptables en circumstàncies de fort ancoratge en la situació (Koch & Oesterreicher 2011 [1990], 60; 2007, 92, citats per Schellheimer, 155). Per aquesta raó només es troben en el discurs parlat i, si apareixen en textos escrits, és per a imitar el llenguatge oral (Schwitalla, 156, citat per Schellheimer, 155).⁸ En un corpus literari com el que analitzem ací, constitueixen marques que evocuen l'oralitat i contribueixen a l'oralitat ficcional. Per aquesta raó, s'empren sobretot en els diàlegs i, en molta menor mesura, en les narracions en primera persona.

Cal advertir que el text literari narratiu és un text escrit i, per tant, elaborat i planificat, i consegüentment, l'evocació de l'oralitat és més limitada en comparació amb altres gèneres que imiten de més a prop la llengua oral espontània (gèneres dialogals, dins els gèneres literaris, el teatre i, fora d'aquests, el cinema o les sèries de televisió). En aquest sentit, Payrató assenyala:

Pel que fa als registres escrits, és evident que es poden apropar al col·loquial, però també que no s'hi identifiquen mai. El text escrit més col·loquial que poguéssim imaginar –un sànet d'Eduard Escalante, una “gatada” de Serafí Pitarra, etc. – no contindrà mai per exemple les vacil·lacions pròpies i tan típiques de l'organització del discurs oral improvisat. Si ho fes, el públic ho interpretaria com una mostra que els actors... no recorden el paper! La diferència entre un text escrit per ser dit (com si no fos escrit) i la parla espontània és que el primer està *planificat* i el segon no. El text “falsament” oral és més compacte, més cohesiu. La parla espontània és més vacil·lant i menys sistemàtica. (Payrató, 52)

Si aquestes paraules s'apliquen a gèneres dialogals, la presència de trets propis de l'oralitat en la narrativa és molt menor.⁹ La narrativa presenta convencions d'ús i una tradició pròpies del prototip de l'escriptura, per tal com alterna segments narratius, normalment predominants, amb diàlegs. L'evocació de l'oralitat, doncs, és més escadussera i, de fet, la presència d'interjeccions impròpies pluriverbals no és gaire recurrent.

Finalment, hem d'assenyalar que les interjeccions impròpies pluriverbals presenten límits difusos amb les fórmules oracionals (*ja ho pots ben dir; això, ho diràs tu, has sentit cantar el pollastre?*, etc.).¹⁰ De fet, totes dues comparteixen els següents trets:

⁷ Per a un tractament pragmàtic de les interjeccions des de la teoria de la pertinença, cf. Edeso (2009).

⁸ D'acord amb Matamala (2008a, 2008c), les interjeccions s'acosten als percentatges que trobem en la llengua oral col·loquial en les sèries de producció pròpia, on els actors improvisen i introdueixen interjeccions que no es troben en el guió; en canvi, en les sèries doblades, els percentatges són més allunyats de la llengua oral col·loquial, per tal com les convencions del gènere –la sincronització i una major fidelitat a la normativa– ho impedeixen.

⁹ Matamala (2008b) estudia els trets orals de les comèdies de situació que analitza, així com els aspectes en què s'allunyen de l'oral.

¹⁰ Almela considera, de fet, que les interjeccions formen part del discurs repetit, terme que engloba les unitats fraseològiques en general, tot i que no considera que les interjeccions siguin unitats fraseològiques. Cuenca (2011) afirma que les interjeccions són rutinàries i idiomàtiques, com hem

- Fixació, que és gradual.
- Són autònoms sintàcticament i, per tant, equivalen a l'oració, tot i que presenten estructures variades.¹¹
- Idiomàticitat, que és també gradual.
- Gramaticalització, que comporta pragmatització i subjectivització. La gramaticalització i els processos que comporta són graduals.
- En la mesura que són estructures oracionals, com a tals autònoms sintàcticament, duen a terme actes de parla.
- Totes dues són pròpies de la llengua oral col·loquial.¹²

Zamora & Alessandro apunten al fet que les interjeccions presenten un significat més vague i, per tant, una major plurifuncionalitat, si bé es refereixen a les interjeccions pròpies.¹³

Aquests límits difusos es manifesten en la bibliografia i en la distinta terminologia que s'hi ha emprat. Per exemple, Núñez (73) recull els següents termes usats per referir-se a les fórmules oracionals: *frase proverbial* i *locución interjectiva* (Casares), *enunciado fraseológico* (Zuluaga), *expresión* i *fórmula* (Varela & Kubarth), *fórmula rutinaria* (Corpas), *fórmula pragmática* (Ruiz), *fórmula oracional* (Seco, Andrés & Ramos), *locución oracional* (García-Page), *fórmula rutinaria* (Alvarado), *fórmula pragmática psicosocial no rutinaria* (Alessandro), *locución interjectiva* (*Nueva Gramática de la Lengua Española*). Per la seua part, Alvarado reconeix que les fórmules rutinàries, en la seua terminologia, són exclamatives. Una part de les fórmules rutinàries que analitza són interjeccions segons el nostre criteri (*¡Dios mío!*, *¡vaya tela!*, *¡no me digas!*, *¡qué va!*, *¡madre mía!*, *por favor...*) i el mateix caldria dir d'algunes de les fórmules oracionals estudiades per Núñez: *muchas gracias*, *de nada*, *no hay de qué*, *buenas noches*, *buenos días*, *hay que ver*, *fíjate por dónde*, *mira por dónde*, *por favor*, *faltaría más*, *ni hablar*, *qué va*, *Dios mío*.

En conclusió, les fórmules oracionals, estructures oracionals fraseològiques, són perifèriques respecte de les unitats fraseològiques, i les interjeccions en general, i les impròpies pluriverbals en particular, són perifèriques respecte de la categoria oració. Sent les unes i les altres perifèriques respecte de la categoria que les encabeix, des de la perspectiva de la teoria dels prototipus, és esperable que presenten límits difusos entre elles, per tal com comparteixen un nombre important de trets, fonamentalment el fet de ser estructures oracionals gramaticalitzades en major o menor mesura. És possible que la gramaticalització es trobe més avançada en el cas de les interjeccions impròpies pluriverbals, la qual cosa es manifesta en una major abstracció semàntica, i una major subjectivització i pragmatització en relació amb les fórmules oracionals. Però, atès que la gramaticalització i els processos que comporta –pragmatització, subjectivització– són graduals, no sempre és fàcil adscriure una construcció a l'una categoria o a l'altra, i algunes de les adscripcions que duren a terme poden ser contestables.

assenyalat més amunt, trets compartits amb les unitats fraseològiques. D'altra banda, ens hem ocupat de les fórmules oracionals en Sancho (2017).

¹¹ Cuenca (1996), (2000), (2002a), (2002b), (2011) considera les interjeccions unitats oracionals perifèriques, com hem vist. Les fórmules oracionals són estructures oracionals fraseològiques (oracions, fragments o clàusules).

¹² Ameka (1992a), (1992b) distingeix les fórmules rutinàries i les interjeccions a partir de l'estructura semàntica que presenten, segons el sistema d'anàlisi de la semàntica natural defensada per Wierzbicka.

¹³ Zamora & Alessandro, en un treball contrastiu a partir de l'anàlisi de pel·lícules italianes i la traducció a l'espanyol, observen que l'italià empra més interjeccions (pròpies), mentre que l'espanyol recorre més a fórmules pragmàtiques, si bé cal advertir que algunes d'aquestes són més aviat interjeccions impròpies.

3. Interjeccions impròpies pluriverbals

Prenem en consideració les interjeccions impròpies pluriverbals. Hi apliquem la classificació pragmàtica de les interjeccions que ha dut a terme Cuenca en diversos treballs (Cuenca 2000, 2002b, 2011).¹⁴ Quan ha estat possible, aportem les fonts lexicogràfiques de les interjeccions en qüestió.¹⁵ Només hem considerat interjeccions aquelles que ho són d'una manera prou clara, perquè delaten un procés de gramaticalització bastant avançat, en el benentès que tenen límits difusos amb les fórmules oracionals, en especial amb les que es caracteritzen per una entonació exclamativa o interrogativa.

3.1. Interjeccions expressives

Com han indicat altres estudis, són les més freqüents (Cuenca 2002b, 2011). Aquest fet és una prova de l'expressivitat del registre col·loquial que evoca la narrativa de Cucarella (cf. Payrató, entre altres autors).¹⁶ A més, els diversos valors expressius que mostren les interjeccions manifesten la subjectivització que implica la gramaticalització (Cuenca 2000, 2011; Matamala 2008a).

En primer lloc, hi ha interjeccions que indiquen desaprovació, ira, rebuig, dolor (emocions negatives) (Cuenca 2002b, 3218; 2011, 183). La interjecció *Déu del cel* pot expressar tant sentiments positius com negatius, si bé es relaciona més aviat amb l'expressió de sentiments negatius. El DCVB diu el següent respecte de les interjeccions en què entra el mot *Déu*:

La paraula *Déu* forma part d'una partida de frases merament exclamatives que serveixen per a expressar diversos afectes i sentiments: admiració, alegria, dolor, impaciència, resignació, etc. Les més usals són: *Ai Déu!*; *Déu meu!*; *Bon Déu!*; *Déu del cel!*; *Déu meu de la creu!*; *Valga'm Déu!*; *Gran Déu!*; *Déu de Déu!*: És ben mort; és mort com tots els morts; Déu de Déu de Déu!, Massó Croq. 164.

Déu del cel en (1a) indica queixa, en (1b), protesta; els valors que expressa, naturalment, depenen del context. *Déu sagrat*, en (2), indica igualment queixa.

- (1) a. —Ai, i quin mal terç em fas, Pasqual! Te'n vas i em deixes sola, soleta! I quin mal terç, ai, Déu del cel! Nostre Senyor que em done forces per a viure sense tu... (UP, p. 25)
- b. —L'alcalde? Això faltava que diguera! Però si és un tros de pa beneït... Déu del cel, i quines enrònies li agarren a vosté ara... (UP, p. 98)
- (2) Encara el tenia present de pensament que me'l reballe als morros! Déu sagrat, i quina creu! (C: F, p. 24)

La interjecció *marededéusenyor* manifesta diversos valors expressius dependents del context. En (3a) té un valor intensificador de la clàusula que apareix a continuació i en (3b) es pot relacionar amb la queixa.

- (3) a. ¡I veges què feia servidora si tenia el garrot al punt de caure'm entre cap i coll! Perquè, ¡no se t'olvide l'encàrrec!, ell era capaç i ben capaç de fer lo que

¹⁴ La classificació de les interjeccions a partir de les funcions establertes per Jakobson apareix en treballs anteriors (cf. Almela, Ameka 1992a, 1992b). No hem recollit les interjeccions amb funció referencial, que són les onomatopeies, ni les interjeccions metalingüístiques, que funcionen com a marcadors del discurs, i que no hem trobat en el nostre corpus d'interjeccions impròpies pluriverbals..

¹⁵ Hem consultat fonamentalment el DNV, que presta especial atenció a les dades pròpies del valencià col·loquial, el DCVB, Martí i, en ocasions, Espinal. No hem consultat altres obres especialitzades dedicades a les unitats fraseològiques, com ara el diccionari de Raspall & Martí.

¹⁶ Leech parlava d'un principi d'expressivitat (*be expressive*) destinat a atraure l'atenció dels interlocutors.

amenaçava... ¡Marededéusenyor si era capaç! Aquell home no tenia sang en les venes: ¡tenia oli vidriol! (LVT, p. 74)

b. Marededéusenyor, ara que ho pense... (LVT, p. 70)

El DNV aporta els següents significats del segment *per l'amor de Déu*:¹⁷ “loc. adv. Per caritat. Un tros de pa, per l'amor de Déu” i “loc. interj. S'usa per a expressar contrarietat. Per l'amor de Déu, home, no digues eixes barbaritats!”

En el primer cas es relaciona, doncs, amb la cortesia, ja que rebaixa la descortesia que afecta les peticions o les ordres (cortesia negativa, Brown & Levinson). En (4) té aquesta funció d'atenuar actes de parla directius, en (4b-c) afecta ordres negatives; en (5) es relaciona més aviat amb la contrarietat i la desaprovació.

(4) a. — Au, va, Saurina, reina bonica, deixa-ho estar ja... La tia es troba malbé i vol pegar una becadeta...

— No ho deixe estar...

— Prou de fer-me la guitza, Saurina, mante. Per l'amor de Déu...(CV, p. 72)

b. — No imites el teu cosí, Lluís. No l'imites, per l'amor de Déu! (CV, p. 147)

c. —... L'he evocat amb deliri a cada moment que he tingut el cervell despert...

— ¡Per l'amor de Déu! ¡No ho faces! ¡Deixa'm! (BB, p. 40)

(5) Tu, imagina't: ¡ataconar-me-la d'herbots! ¡Ai, que atrevida és la ignorància! ¡Que simpla era, per l'amor de Déu! (LVT, p. 71)

Un valor atenuador té també la interjecció *per favor*. En general, té el valor d'atenuar els actes de parla descortesos, entre ells els que duen a terme els imperatius, per exemple. El DNV la considera locució oracional i en diu “Fórmula de cortesia que s'utilitza per a demanar alguna cosa.”

(6) — Espere un moment, per favor. Li diré a la senyora que ja ha arribat. (BB, p. 52)

Un segon grup d'interjeccions expressen tranquil·litat (Cuenca 2002b: 3218). La interjecció *i (encara) gràcies* és considerada locució oracional pel DNV, que la defineix de la següent manera: “S'usa per a indicar que cal estar content amb allò que s'ha aconseguit, ja que no es pot aspirar a més. Ens han pagat només el desplaçament, i gràcies.”

En (7a) presenta l'expansió encapçalada pel nexa *que*, habitual en moltes interjeccions.

(7) a. Manolo treballava a la seua marxeta. I encara gràcies que ho feia bé i no parava. (CV, p. 85)

b. I aleshores el fill de la gran puta et deia que dos pessetes era el preu del matí, que ara, qui volguera treballar, a sis quinzets i gràcies. (CV, p. 186)

c. Ara ets a Cuba, Cento Morell, i t'hi has estat prop de tres anys rodant per *cachimbos*, *ingenios* i *bateys*, d'ací cap allà, d'allà cap ací, ací caic allà m'alce, de Pilar del Río a Guantánamo, de cap a cap, de punta a punta, per Cienfuegos, Ciego de Ávila, Camagüey, tot al recte i en ziga-zaga, xino-xano i a camallades, barat a menjar i dormir i encara gràcies. (HT, 102)

La interjecció *Encara sort* s'acompanya igualment en ocasions de l'expansió encapçalada pel nexa *que* (8b); pot presentar com a expansió un sintagma preposicional introduït per la preposició *de* (8c). El DNV, que la considera locució adverbial, la

¹⁷ Martí considera el segment fórmula rutinària.

defineix de la següent manera: “Indica que el mal, la pèrdua o el dany ha sigut menor del que hauria pogut ser.”

- (8) a. A penes havia tirat quatre palades de terra. Encara sort. Les coses del destí... (UP, p. 70)
- b. [...] i quan la raboseta li va dir que ja no divisava terra, el corb va pegar un espolsó d'ales i la rabosa va anar daltabaix del cel i encara sort que va caure en un sorregat; [...] (QLA, p. 86)
- c. Encara sort de la tossuderia d'aquell enredraire de venedor d'electrodomèstics, es congratula Borau. (LVT, p. 38)

Pot aparéixer en la forma abreujada *sort*, seguida sovint de l'expansió introduïda pel nexa *que*, com és habitual amb moltes altres interjeccions, com hem vist, però en aquest cas ja no és una interjecció pluriverbal:

- (9) a. I això: aquest Benet o Bonet o Basset que sempre rondava pels llavadors on les dones feien la bugada [...] es va acostar a Sixta Santaclara i la seua filla i els va dir que havia passat per casa d'elles i no les havia trobades, però sort que ara vos he guipat, perquè l'alcalde i un funcionari del jutjat fa estona que vos esperen a l'ajuntament, que no sé què li ha passat al vostre Cento. (HT, p. 59)
- b. Em volien dur a la policia i em pegaven i m'insultaven. Sort que aparegueren la meua cosina i el marit i els hi explicaren. (EPD, p. 55)

Un tercer grup d'interjeccions expressives manifesten indiferència o resignació; presenten un valor negatiu o neutral (Cuenca, 2002b: 3218; 2011: 183). Diverses interjeccions en què entra la forma *tant*, fixada en una posició focal, es poden considerar variants entre elles. Es tracta de *tant (li) és*, *tant s'hi dona/tant se me'n dona*, *tant li fa*, *tant se'm fot/tant em fot* i *tant se val*. *Tant (li) és* (i flexió) manifesta indiferència. Així, el DCVB en diu: “Tant és, o Tant se val, o Tant li fa: es diu per expressar indiferència davant dues coses que tenen el mateix valor o vénen a resultar pràcticament iguals.”

Per tant, originàriament era una locució verbal, que s'ha fixat en tercera persona i ha fixat la forma *tant* en una posició focal, tal com s'esdevé amb altres interjeccions semblants (*tant me fa*, *tant se val*), que veurem a continuació. Conserva la concordança i la variació segons la persona (*te*, *me*, *li*) i en la forma verbal (present, imperfet, etc.). Presenten, per tant, una fixació relativa, i seria un cas límit entre les fórmules oracionals i les interjeccions.

- (10) a. — Això és de la teua collita, Sebastià; la rondalla no fa d'eixa manera...
— Tant li és, mare? L'important és que siga distreta i que als xiquets els agrade. (CV, p. 74)
- b. I amb Manolo Serrat tant m'era: no m'afectaven les seues fanfarronades per imitació. (CV, p. 79)
- c. Tant li era que faltaren don l'un o don l'altre: amb ells no s'hi havia de casar, per tant no li calien. (UP, p. 128)

Una altra interjecció, variant de l'anterior, és *tant li fa*; presenta de vegades el tret arcaïtzant de la forma plena del clític (11a), però també (11b). Conserva la flexió temporal, si bé està fixada en tercera persona.

(11) a. República, monarquia... Tant me fa. (UP, p. 49)

b. I tampoc no pagava la pena, pensava jo, enganxar-se a brega per tan poca cosa. Tant em feia, a la fi, tenir o no bicicleta. (QLA, p. 107)

Una altra variant és *tant se me'n dóna* o *tant se m'hi dóna*. La conservació del clític *hi* és un tret arcaïtzant en el valencià col·loquial, on l'ús productiu d'aquest clític ha desaparegut i només es conserva en usos lexicalitzats (*veure-s'hi*, *trobar-s'hi*).

(12) a. — Li pots contar a Angelina Soler el que et rote pels nassos! Tant se me'n dóna! És més, no caldrà que li contes tu res, perquè jo mateix, en arribar al poble, aniré a sa casa i li ho explicaré tot fil per agulla. (UP, pp. 76-77)

b. A mi tant me s'hi dóna, ¡mante! (LVT, p. 67)

La forma *tant se'm fot/tant em fot* és disfemística i presenta també variació en la flexió:

(13) a. — Li fa por que tot açò se sàpia?—li vaig preguntar.

— Por? Per què? Què em podrien fer, ara? Quant fa que va succeir? Més de cinquanta anys... Tant se me'n fot! (ELHM, p. 95)

b. Era el senyal que em compel·lia a posar la marxa en punt mort i aparcar-me per qualsevol racó. Tant em fotia aquest com aquell altre. (C: F, p. 17)

Finalment, la variant potser més gramaticalitzada és *Tant se val*, atès que regularment presenta la forma plena del clític *se*. Expressa, com totes les anteriors, indiferència. El DNV la considera locució oracional i la defineix de la següent manera: “S’usa per expressar indiferència davant d’alguna cosa o d’alguna situació.”

(14) Em preguntava si m’havia vist o no. Tant se valia. (CV, p. 150)

Un quart grup d’interjeccions expressives, segons Cuenca (2002b, 3218; 2011, 183), manifesten admiració o sorpresa, i aquestes poden ser positives o negatives. Tenim en primer lloc la interjecció *a gosades/ ausades*. El DNV la considera locució adverbial¹⁸ i remet a *ausades*, que es jutja, al seu torn, adverbí. I en dona la següent definició: “Certament, en veritat. Ausades que té paciència! —Estàs cansat? —Ausades.” En canvi, *ausades que sí* es considera locució oracional i se’n diu “S’usa per a confirmar i ratificar allò que s’acaba de dir.” El DCVB la considera també adverbí, però, pel que fa al significat, es distingeix entre l’ús antic, que es defineix com “Certament, en veritat” (cf. en (15) algun dels exemples que aporta el DCVB) i l’ús propi del valencià col·loquial actual, que es defineix com “Abundantment, molt (Val.).” El DCVB hi afegeix “També diuen *ausades bugades!* (Val.) i *jausaes causaes!* (Elx), com a expressió confirmativa, equivalent a ‘¡ja ho crec!’.” Ens hem ocupat d’aquesta forma en un altre treball, on hem defensat que, en l’ús actual, és una interjecció (Sancho 2003). Recordem únicament que com a tret propi de la gramaticalització conserva el mot arcaic *gosades*, relacionat amb el verb *gosar*, que no es troba fora d’aquesta expressió (cf. Coromines).¹⁹ A més, presenta l’expansió introduïda pel nexa *que*, típica de moltes interjeccions (cf. (17)).

(15) Aquells dos, de vós i mi / parlen ausades. (J. Joan, *Somni*, citat en DCVB)

És pròpia d’alguns parlars valencians, per la qual cosa és una interjecció marcada diatòpicament, a més de ser característica, quant al registre, de la llengua col·loquial. Expressa admiració o sorpresa, amb un ús intensificador que ve donat per l’entonació

¹⁸ Martí considera *ausades* i les variants *ausades bugades* i *ausades i bugades* locucions adverbials.

¹⁹ És un mot diacrític (Zuluaga, Corpas) o isolat (Veny).

exclamativa; també pot expressar l'acord emfasitzat (cf. (16) i els exemples aportats pel DNV i el DCVB) amb el torn precedent, i en aquests casos seria una interjecció fàtica pertanyent al segon grup, com veurem més endavant.

- (16) A: A lo millor, si em dutxe hui, ja ho tinc bé. Em dutxe demà en l'hotel. Demà per la [nit, quan aplegue.]
 B: [Demà en l'hotel.]
 C: I fas gasto, que...ben paga(d)et.
 A: A gosa(d)es! (C: 8)²⁰

En el nostre corpus es registren només exemples en què manifesta admiració o sorpresa, amb valor intensificador; el segment intensificat és introduït pel nexa *que* (17).

- (17) a. Aleshores, a gosades que riuran que haja caigut de quatre potes en el parany, i tot seguit l'abraçaran i el besaran i li posaran a l'abast de la cullera un plat a caramull d'aqueixa oloreta que fa un moment que ensuma i que identifica d'arròs amb cigrons i bledes... (LVT, p. 96)
 b. Ara, ell, a gosades que no se n'ha anat de buit, que millor raó de la que li vaig fer no li la podia haver feta, encara que m'eixira de rebot. (LVT, p. 70)
 c. A gosades que remaleïa sovint Sixta Santaclara, viuda del Nàufrag, les fraudulentos faves màgiques de la Nit del Ros, l'engany del marit potentat que li havien augurat i que s'havia ofegat en les aigües tèrboles del delta de l'Ebre [...] (HT, p. 99)

La major part dels exemples del nostre corpus procedeixen d'un relat breu, "La conversa" (17a-b), marcat per una forta col·loquialitat que no defuig, per exemple, els dialectalismes i àdhuc els castellanismes. Aquest fet és un indicatiu que és una interjecció que, conscientment o inconscient, l'autor valora com a força col·loquial. Caracteritza el parlar molt col·loquial del relat en primera persona del personatge d'una prostituta que entrevista un narrador pressuposat, i que se suposa transcriptor de l'entrevista. En la resta del corpus només trobem un exemple (17c).

Déu n'hi do té un ús similar a *a gosades*. Només trobem un exemple aïllat, ja que es tracta d'una interjecció pròpia dels parlars de Catalunya (18).²¹

- (18) Quan li vaig dir qui era es posà a plorar i a xisclar com una histèrica. Déu n'hi do si xisclava, la boja aquella... "un roig! Un roig!" (EPD, 55)

La interjecció *aguarda't* manifesta sorpresa. Es tracta d'una interjecció molt col·loquial que apareix només en els diàlegs. Com en el cas d'altres imperatius (*calla, mira, tira, toca*, cf. Sancho 1999), la gramaticalització ha comportat pragmatització i subjectivització.²²

- (19) a. "Aguarda't, Càndida, ¡quant de temps que no empomaves un virguet" (LVT, p. 67)

²⁰ Exemple, procedent de Sancho (1999), transcripció de gravació oral.

²¹ Sobre aquesta forma, cf. Sancho (2003). Mayol & Castroviejo presenten una teoria diferent. Les autores no estan d'acord que *Déu n'hi do* tinga un valor intensificador. En el seu treball analitzen la semàntica i la pragmàtica d'aquesta forma, que les autores denominen "expressió lexicalitzada." D'acord amb Mayol & Castroviejo, les característiques peculiars de *Déu n'hi do* deriven de la combinació de l'assertió i de la implicatura escalar que comporta, més la implicatura convencional generada per l'entonació.

²² L'imperatiu, com és ben sabut, s'associa a la funció conativa del llenguatge i duu a terme actes de parla directius; tanmateix, el procés de gramaticalització i pragmatització condueix a poder expressar diversos valors expressius, entre ells la sorpresa o admiració.

- b. — Compre informació. Que pagaré, naturalment.
- ¡Aguarda't, informació! ¿Ets periodista o una cosa per l'estil? (BB, p. 97)
- c. —No està actuant gaire intel·ligentment, amic Bordera.
- ¡Aguarda't, ara amics i tot! —Bordera va moure el cap—. (BB, p. 168-169)

L'aplec *pedreta descoberta* es pot relacionar també amb la sorpresa. S'empra en les endevinalles i en els jocs quan el contrincant cedeix el torn i es dona per vençut perquè l'altra persona revetle la solució:

- (20) Endevina, endevinalla: cent-cinquanta dalt d'una branca, tots del mateix color menys el governador. Que és?... No ho saps? M'ho estic pensant. Digues que no ho saps i et diré la solució. Espera't... No, si jo no tinc pressa. Val, d'acord, no ho sé: pedreta descoberta. El taronger! (HT, p. 164)

En l'aplec *Arre, gos* trobem la interjecció conativa (*arre*) i un vocatiu (*gos*); tanmateix, manifesta sorpresa, i de vegades un matís de desaprovació, depenent del context. Presenta la variant amb expansió expressiva *Arre, gos, que té tos*.

- (21) — I tu, a quin sant vols taula i cadires? Ací és ca Gaspar l'arrier, casa de pobres però honrats, no el Casino Setabense. Ara m'ixes del puntet i vols taula i cadira? Arre, goos! Si vols posar el cul en boga ja caldrà que te la portes tu, la cadira, safanòria de collons! (QLA, p. 20)

La interjecció *mira per on* no és recollida pel DNV, potser perquè s'hi considera castellanisme;²³ en canvi, recull la forma *veges per on*, que jutja locució oracional i defineix de la següent manera: "S'usa per a expressar estranyesa."

Núñez considera igualment la forma corresponent en castellà *mira por dónde* fórmula oracional i afirma que duu a terme un comentari irònic d'un fet, amb sinònims com ara *fijate por dónde* o *para variar*. Cuenca (2011) considera interjecció la forma paral·lela del català (*ves per on*) i és el punt de vista que adoptem ací. En efecte, presenta fixació, pragmatització i subjectivització (expressa sorpresa o admiració) i un contorn entonatiu exclamatiu. L'autor empra també la forma *ves per on* (23).

- (22) El teu geni cagat que tant m'ha amargat l'existència, mira per on, al final m'ha sigut d'un gran profit, Rosalia. (LVT, p. 85)
- (23) a. Es desperta de sobte, espantat, amb els ullals del llop encara vius a la seua ment, amenaçadors. Ves per on la son l'ha agafat a traïció, ni que siga per trasbalsar-lo amb una becada de temps indeterminat. (HF, p. 19-20)
- b. Poc o gens de cortesa hi havia en les maneres de Cento Morell, més aviat un home rude, per no dir rústic, home de la terra, escassament dotat per a refinaments socials i culturals, però ves per on que en va fer una de més o menys decameroniana, *Madonna, io vi priego che voi v'annodate la cuffia*, per causa de la qual existim i, en conseqüència, escrivim aquesta biografia; [...] (HT, p. 98)

Entre les interjeccions expressives trobem també *tant de bo*. El DNV la considera locució interjectiva i la defineix de la següent manera: "S'usa per a posar de manifest el desig que una cosa oïrregi."

- (24) Tot eren ganes de boixar-me, de fer-me la punyeta perquè arplegàs les maletes i me'n tornàs al poble. Tant de bo ho hagués pogut fer! (C: F, p. 44)

²³ Cuenca (2002b: 3218) recull totes dues formes: *mira/ves per on*.

Finalment, dins de les interjeccions expressives, trobem l'aplec *Va de bo*. El DNV el considera locució interjectiva i en dona la següent definició: “En pilota valenciana, s’usa per a indicar que s’inicia una partida o es reprén després d’un recés..”

(25) —Ara va de bo, xaval —m’advertia Fidel Mulet—. D’ací ja no ens escapem. (CV, p. 114)

Tot i que en l’ús original (joc de la pilota) es relaciona amb la funció conativa, en la mesura que s’incita el receptor a començar o recomençar la partida, tal com s’empra en el corpus és més aviat una interjecció expressiva, ja que manifesta la subjectivitat en relació amb l’acció que s’inicia, que es qualifica com a més real.

3.2 Interjeccions conatives

La interjecció *a pastar fang* té l’origen en una locució verbal,²⁴ *enviar a pastar fang*, que és definida pel DNV de la següent manera: “Expulsar-lo de mala manera, amb paraules despectives o violentes.” També l’atesta el DCVB (“enviar-lo a mal viatge, maleir-lo (Tortosa, Val., Al.)”). Es tracta, doncs, d’un fragment, és a dir, un segment equivalent a una oració que té una funció conativa (26).²⁵

(26) Encara que hi va haver un moment, durant el vetlatori, que em pensava que no ho suportaria, que de colp i volta pegaria un bot i, au!, tot a pastar fang! (UP, p. 69)

De manera anàloga, *a prendre pel sac* és un fragment que deriva de la locució verbal *enviar a prendre pel sac*. Així, Espinal, sota el concepte *desentendre’s*, recull *engegar* (algú o alguna cosa) *a prendre pel sac*; considera l’aplec sintagma verbal i el defineix de la següent manera: “desentendre’s d’algú o d’alguna cosa de mala manera / aviar algú que és molest / expressió amb què hom engega, rebutja (algú), li desitja mal, etc.” És una variant eufemística d’*(enviar) a prendre pel cul*.

(27) a. Total: la pela de la indemnització per acomiadament a prendre pel sac... i tot per por que no et prove el defici. (C: F, p. 26)
b. Vaig aconseguir que el cor se’m muntàs a la perola i allà fotia cada batec que m’estabornia. A prendre pel sac, la ràdio! (C: F, p. 53)

També és un fragment *a la merda*, de la locució verbal *enviar o engegar* (algú o alguna cosa) *a la merda* (28). Espinal recull *engegar* (algú o alguna cosa) *a la merda* com a sintagma verbal, i el defineix de la següent manera: “desentendre’s d’algú o d’alguna cosa de mala manera / aviar algú que és molest.”

(28) I encara hi vaig afegir:
—A la merda els civileros! (QLA, p. 113)

La interjecció *a volar* la interpretem com a tal interjecció perquè presenta fixació i un significat idiomàtic, concretament, metafòric. L’aplec *a* + infinitiu té una funció conativa, és a dir, duu a terme actes de parla directius.

²⁴ Martí considera que *a pastar fang* és locució adverbial.

²⁵ Cuenca (2002b: 3221) assenyala que són difusos els límits entre les interjeccions impròpies i oracions exclamatives més o menys equivalents com *vés a la merda*, *vés a pondre*, *vés a fer la mà*, o l’estructura reduïda *a fer la mà*, que exemplifica una construcció amb un cert grau de productivitat en aquestes funcions (*a prendre pel sac*, *a fer punyetes* i, com veiem en aquest cas, *a pastar fang*). No les considera, en tot cas, interjeccions, encara que s’hi podrien considerar les formes fragmentàries. De tota manera, són segments que es troben en el límit entre les interjeccions i les fórmules oracionals. De fet, presenten arguments, per exemple, en (27b), *la ràdio*.

(29)a. I ara, a l'hora d'endur-me la recompensa: un pessiguet al cul i a volar! (CV, p. 73)

b. Acabat el deure obligat de servir la pàtria espanyola i els seus interessos colonials, els pagadors de la pàtria van retribuir-li els serveis prestats, ni que foren per obligació, amb no gaire més recompensa que un pessic al cul i a volar! (HT, p. 37)

L'aplec *carril i via ampla* és recollit pel DNV, que el considera locució interjectiva i el defineix de la següent manera: “S’usa per a despatxar a algú, per a indicar-li que se’n vaja.” (30).

(30) Havia previst una visita curta, unes poques paraules i, au, adéu, carril i via ampla! (CV, p. 92)

L'aplec *Mut i callosa (que ve la rabosa)*²⁶, que es pot considerar variant més expressiva de *mut*, és igualment una locució interjectiva per al DNV, que apunta que “S’usa per a demanar o imposar silenci.” El DCVB també l’atesta i en diu: “expressió per a imposar silenci (val.); *Callosa* és el nom d’un poble, i s’usa ací per fer un joc de paraules amb el radical de *callar*. ”

(31) a. I hem hagut de viure sempre a la callandeta: mut i callosa que ve la rabosa... (CV, p. 191)

b. Tothom té dret a tenir les seues manies. Però, fosca, que parle clar! Que explique per què no la vol! Ell no: mut i callosa i fer-se el màrtir... Fins que ell no es decidisca a parlar clar i ras què té contra la Casa Escrig, jo no afluixaré. (ELHM, p. 19)

3.3. Interjeccions fàtiques

Les interjeccions fàtiques estableixen un contacte entre l'emissor i el receptor. Són, d'acord amb Cuenca (2002b, 3223; 2011), formes ritualitzades que constitueixen un acte de parla (d'emissor a receptor) o una resposta verbal a una acció comunicativa (de receptor a emissor). L'autora estableix dos grups. El primer grup indica un acte de parla com saludar, donar les gràcies o disculpar-se. Algunes d'aquestes formen parells adjacents. Així, quan algú dona les gràcies (*gràcies*), s'espera que el receptor done al seu torn una resposta interjectiva (*de res*). La fórmula de salutació *bon dia* és d'ús habitual, i és així recollida pel DNV, que la considera locució oracional, i en diu: “Fórmula de salutació usada durant tot el dia, especialment al matí.” En (32a), s'empra en uns segments en estil directe, juntament a *Com estàs?*, fórmula oracional de salutació i d'apertura conversacional. En els altres casos, la majoria, s'empra en el diàleg, en ocasions formant un parell adjacent amb la rèplica corresponent (32b).

(32) a. Aleshores ella m'ha reconegut també, i en comptes de dir-me o *¡bon dia!* o *¿com estàs, Esteve?*, va i em reballa a boca de canó: “¡Dis-me que encara m'estimes i em divorciaré de l'Agustí!” (LVT, p. 47)

b. —Bon dia —va balbucejar.

—Bon dia —va repetir la xicona, amb idèntic dring de gentilesa—. Fa molt que ha arribat a la nostra ciutat? (UFF, p. 67)

c. —¡Bon dia! —va saludar Bordera component una carassa amable. (BB, p. 92)

La interjecció paral·lela, per a acomiadar-se normalment durant la nit, és *bona nit*. El DNV la considera també locució oracional i en diu: “Fórmula de salutació usada

²⁶ Per a Martí, és fórmula rutinària, “demanant silenci.”

durant la nit, especialment quan una persona diu adeu fins a l'endemà." En el diàleg, habitualment entra en parells adjacents on es repeteixen les interjeccions per part de dos parlants (33a), com en el cas de *bon dia* assenyalat adés.

(33) a. Ulysses va saludar:

—Bona nit.

—Bona nit —va respondre secament el propietari del bar. El client que feia solitaris no va retornar-li la salutació. (UFF, p. 13)

b. —Bona nit, Bordera —va saludar el patró dels municipals amb suavitat—. He pensat que voldries veure el teu amic abans que se l'endugueren. (BB, p. 153)

Interjeccions més extenses i, per tant, més pròximes a les fórmules oracionals, són *que passe un bon dia* (34a) i altres formes interjectives que serveixen per acomiadar-se, però també per expressar bons desigs com *a seguir bé* (34a), usada juntament amb l'anterior, o *a passar-ho bé* (34b), usada en aquest cas acompanyant *bon dia*.

(34) a. —Molt bé, senyora. De seguida que sàpia res li ho faré saber. Que passe un bon dia, i a seguir bé. (BB, p. 60)

b. Si ho vol, ho agarra; si no ho vol, a passar-ho bé i bon dia. (BB, p. 120)

D'acord amb Cuenca (2002b, 3224-3225; 2011, 190), el segon grup d'interjeccions fàtiques indiquen l'actitud del receptor en relació amb els mots de l'emissor (assentiment, negació, acord, desacord) o les demandes de l'emissor per a confirmar l'actitud del receptor, és a dir, quan es pregunta per l'acord o la confirmació.

Aquestes formes fàtiques apareixen sovint en punts de transició de la conversa. Les interjeccions afirmatives i negatives constitueixen respostes a intervencions prèvies, mentre que la major part de les interjeccions interrogatives pregunten per una reacció verbal de part del receptor.

D'entre les interjeccions que hem trobat en el nostre corpus, un primer grup està constituït per aquelles que expressen assentiment (Cuenca 2002b, 3224; 2011, 191). Ací trobem la interjecció *i tant*. El DNV la considera locució interjectiva, i aporta la forma *i tant (que sí)*, amb l'expansió típica de moltes interjeccions (cf. 35b). La defineix de la següent manera: "S'usa per a corroborar allò que un altre acaba de dir." La mateixa definició presenta el DCVB. Expressa, doncs, l'acord emfasitzat o intensificat (Briz).²⁷

(35) a. —Però funciona...

—I tant! Com una seda... (UP, p. 95)

b. —[...] Ho has comprès, que mut i callosa que ve la rabosa?

—I tant que ho he entès, iaia! M'ho repeteixes sempre! (QLA, p. 212)

Introdueix, doncs, torns reactius, ja que funcionen com a resposta a un torn previ. Aquesta forma no està marcada dialectalment.

La interjecció *Això faltaria/això faltava* també s'empra com a resposta negativa a un enunciat previ. El DCVB recull *No faltaria més* i en diu: "es diu exclamativament per indicar rebutjament d'una suposició." També pot presentar una expansió amb el nexa *que* (36b).

²⁷ Briz (30) assenyalava com la intensificació, en la conversa col·loquial, afecta l'acord i el desacord: "En general, la maximització de un acte reactiu col·laboratiu u opositiu es, respectivament, una manifestació intensiva del acuerdo (acceptació, actitud solidaria hacia el que habla) o del desacuerdo (rechazo, sorpresa, incredulidad respecto a lo manifestado por el interlocutor)."

(36) a. —Vols que la tia els diga a les mongetes que facen un apartat per a misses teues...

—Això faltaria! Done-m'ho ara en diners i deixe's de misses i de romanços. Mort Pasqual li portaren l'orinal... Ara, ara vull disfrutar-ho jo, en vida... (CV, p. 73)

b. —L'alcalde? Això faltava que diguera! Però si és un tros de pa beneït... Déu del cel, i quines enrònies li agarren a vosté ara... (UP, p. 98)

Sinònima de l'anterior és la interjecció *això podriem fer* (37). El DNV la considera locució interjectiva, si bé en la forma en imperfet d'indicatiu (*això podíem fer*) i la defineix en els següents termes: “S'usa per a posar de manifest que no estem disposats a fer una cosa determinada.” El díctic *això* remet al discurs previ.

(37) Com si fórem pareguts, valencians i castellans. De la nit al dia, els uns i els altres. Manxeguet el meu nét... Això podríem fer! La mateixa cosa som? Igual serà un dàtil confitat que un de rabosa... (QLA, p. 149)

La interjecció *Ni pensar-ho* i la seua variant expressiva, amb l'expansió *ni somiar-ho*, s'empra per a oposar-se al discurs previ (38). Té, doncs, un caràcter reactiu. El DNV l'atesta, però la considera locució oracional, i en dona la següent definició: “S'usa per a negar rotundament una cosa.” El DCVB recull com a dues fórmules diferents *Ni pensar-hi!* (“fórmula enèrgica per a negar una cosa; cast. *ni por pienso*.”) i *Ni somiar-ho* (“es diu per indicar la impossibilitat d'allò de què es parla.”). Aquesta darrera forma té ressons en altres llengües, com ara l'espanyol *ni lo sueñes* o l'italià *neanche per sogno*.

(38) a. Tot i l'emoció amb què Pasqual Sentís va explicar aquell pla, Maties Sorell s'afanyaria a bandejar tan macabra maquinació.

—Ni pensar-ho! Estàs boig, Pasqual! Boig! Boig! (UP, p. 76)

b. I ell, vinga de pegar-li voltes, vinga de ploricar i somicar que no volia morir-se; ni pensar-ho ni ensomiar-ho! (QLA, p. 105)

c. —Avisem la policia? —va preguntar el que subjectava el gos.

—Ni pensar-ho! —va refusar qui havia parlat abans—. Ens faran posar una denúncia i ens passarem la nit reomplint paperassa. (UFF, p. 53)

La interjecció *i ara* pot considerar-se variant de *què dius ara*. En tot cas, Espinal recull l'aplec *i ara* com a SConj (sintagma conjuntiu) i en dona dos valors. En primer lloc, sota el concepte *desaprovació*, “(...) exclamació que denota negació davant una pregunta, una petició sorprenents / exclamació usada per a expressar desaprovació, refús.” En segon lloc, sota el concepte *sorpresa*, en diu: “(...) exclamació que demostra sorpresa per una acció o una dita inesperada d'un altre.” En l'únic exemple que trobem en el nostre corpus sembla expressar més aviat negació del que diu l'interlocutor, i té una funció clarament fàtica.

(39) —Ah! —va exclamar-se el policia— Formeu part d'una sinistra secta satànica! —l'apuntà amb el dit com el canó d'una pistola.

—No! I ara! —va protestar Ulysses—. El vaig traure del cementeri perquè ell m'ho va demanar.

—Qui us ho va demanar?

—Ell —i Ulysses va assenyalar la bossa amb les despulles d'Aquileu. (UFF, pp. 104-105)

L'aplec *i fora* és considerat pel DNV com a locució interjectiva, i en diu: “Exclamació que denota resolució, voluntat de passar per damunt de qualsevol oposició

o obstacle, de donar per definitivament resolta una qüestió.” Manifesta final, doncs, d’una qüestió, i en aquest sentit té una funció fàtica.

(40) Res de conservar la Casa Escrig: la vendrem i fora. (ELHM, p. 9)

Un ús semblant té l’aplec *i prou*, també destinat a concloure o donar per acabada una qüestió:

(41) Els administradors reberen llavors indicacions de l’oncle Ramon de descuidar l’heretat: en avant només havien d’ocupar-se de pagar les ineludibles contribucions rústiques i prou. (ELHM, p. 10)

4. Conclusions

Les interjeccions són pròpies dels registres orals informals i, quan apareixen en textos escrits, tenen la finalitat d’evocar l’oralitat. En aquest treball hem classificat les interjeccions impròpies pluriverbals, que presenten límits difusos amb les fórmules oracionals, partint d’una selecció d’obres narratives de Toni Cucarella. Presentem un quadre amb les interjeccions impròpies pluriverbals diferents trobades en el nostre corpus:

expressives	a gosades, aguarda’t; arre, gos; Déu del cel, Déu n’hi do, Déu sagrat, encara sort, i (encara) gràcies, Maredeuseenyor, mira per on/ves-veges per on, pedreta descoberta, per favor, per l’amor de Déu, tant de bo, tant se’m fot/tant em fot, tant se me’n dona/ tant s’hi dóna, tant (li) és, tant li fa, tant se val, va de bo
conatives	a la merda, a prendre pel sac, a pastar fang, a volar; <i>carril i via ampla</i> ; mut i callosa (, que ve la rabosa)
fàtiques	això faltaria/això faltava, això podríem fer, a passar-ho bé, a seguir bé, bona nit, bon dia, i ara, i tant, i fora, i prou, ni pensar-ho, ni pensar-ho (ni somiar-ho), que passe un bon dia

Quadre 1. Expressions impròpies pluriverbals

Quant a la recurrència, s’observa que les interjeccions expressives, les més prototípiques, són abundants. Delaten l’expressivitat pròpia del registre oral col·loquial que s’evoca en els diàlegs i, en menor mesura, en la narració en primera persona. Abunden també les interjeccions fàtiques, que s’especialitzen en la gestió de la conversa i que, per aquesta raó, són especialment idònies en l’evocació de l’oralitat.

Obres citades

- Alessandro, Arianna. *Investigación en la acción educativa. Las unidades fraseológicas pragmáticas en la didáctica del español y del italiano como lenguas extranjeras*. Murcia: Universidad de Murcia (tesi doctoral), 2011.
- Almela, Ramón. *Apuntes gramaticales sobre la interjección*. Murcia: Publicaciones de la Universidad de Murcia, 1982.
- Alvarado, M. Belén. *Las fórmulas rutinarias del español: teoría y aplicaciones*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang, 2010.
- Ameka, Felix. "Interjections: The universal yet neglected part of speech." *Journal of pragmatics* 18 (2/3) (1992a): 101-118.
- . "The meaning of phatic and conative interjections." *Journal of pragmatics* 18 (2/3) (1992b): 245-272.
- Briz, Antonio. "Los intensificadores en la conversación coloquial." En Antonio Briz et al. eds. *Pragmática y gramática del español hablado. Actas del II Simposio sobre análisis del discurso oral, Valencia, 14-22 de noviembre de 1995*. Zaragoza: Libros Pórtico, 1997. 13-36.
- Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. *Politenes: some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.
- Corpas, Gloria. *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos, 1996.
- Cucarella, Toni (2002): "Llengua col·loquial, llengua literària." En Emili Casanova, Joaquim Martí & Abelard Saragossà eds. *Estudis del valencià d'ara*. Paiporta: Denes, 2002. 123-130.
- Cuenca, Maria Josep. *Sintaxi fonamental*. Barcelona: Empúries, 1996.
- . "Defining the indefinable? Interjections." *Syntaxis* 3 (2002a): 29-44.
- . "Els connectors textuais i les interjeccions." En Joan Solà et al. eds. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries, 2002b, 3 vol. 3173-3237.
- . "Catalan interjections." En Josep Maria Cots & Lluís Payrató eds. *The pragmatics of Catalan*. Berlín / Boston: De Gruyter, 2011. 173-211.
- . "La gramaticalización." En Iraide Ibarretxe-Antuñano & Javier Valenzuela, eds. *Lingüística cognitiva*. Barcelona: Anthropos, 2012. 281-304.
- Edeso, Verónica. *Contribución al estudio de la interjección en español*. Berna et al./ Peter Lang, 2009.
- Leech, Geoffrey N. *Principles of pragmatics*. Londres: Longman, 1983.
- Matamala, Anna. *Interjeccions i lexicografia. Anàlisi de les interjeccions d'un corpus audiovisual i proposta de representació lexicogràfica*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2008a.
- . "El guió a la pantalla: trets de l'oral col·loquial en la ficció televisiva." *Caplletra* 44 (tardor) (2008b): 141-168.
- . "La oralidad en la ficción televisiva: análisis de las interjecciones de un corpus de comedias de situación originales y dobladas." En Jenny Brumme ed. *La oralidad fingida: descripción y traducción. Teatro, cómic y medios audiovisuales*. Madrid / Frankfurt am Main: Iberoamericana / Vervuert, 2008c. 81-94.
- Mayol, Laia & Castroviejo, Elena. "Asserted and implicated meanings in Catalan *Déu n'hi do*." *Proceedings of Sinn und Bedeutung* 13(2) (2019): 371-384 <https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/45732/mayol_sub13_unified.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [22-10-2024]
- Núñez, Zaida. *Las fórmulas oracionales en español coloquial*. Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá de Henares (tesi doctoral), 2016.
- Payrató, Lluís. *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*. València: Universitat de València, 1990 [1a ed. 1988].

- Sancho, Pelegrí. *Introducció a la fraseologia. Aplicació al valencià col·loquial*. Païporta: Denes, 1999.
- . "Anàlisi contrastiva interdialectal de la fraseologia: el cas de *Déu-n'hi-do, ausa(d)es/a gosa(d)es* i *espaïet*." *Catalan Review* XVII (2) (2003): 151 - 175.
- . "Les fórmules oracionals i l'oralitat ficcional en l'obra de Toni Cucarella." *Journal of Catalan Studies* 20 (2017): 64-99.
- Schellheimer, Sybille. *La función evocadora de la fraseología en la oralidad ficcional y su traducción*. Berlín: Frank & Timme, 2016.
- Veny, Joan. *Mots d'ahir i mots d'avui*. Barcelona: Empúries, 1991.
- Zamora, Pablo & Alessandro, Arianna. "Unidades fraseológicas periféricas, marcadores discursivos e interjecciones: consideraciones pragmáticas y discursivas en la traducción italiano/español." En Inés Olza & Elvira Manero eds. *Fraseopragmática*. Berlín: Frank & Timme, 2013. 49-81.
- Zuluaga, Alberto. *Introducción al estudio de las expresiones fijas*. Frankfurt et al.: Peter Lang, 1980.

Corpus

- Cucarella, Toni. *Cool: fresc*. Barcelona: Columna, 1993 [1a ed. 1986]. (sigla C: F)
- . *Bogart & Bogart*. Barcelona: Columna, 1993. (sigla BB)
- . *Els ponts del diable*. Barcelona: Columna, 1995. (sigla EPD)
- . *El lledoner de l'home mort*. Alzira: Bromera, 1996. (sigla ELHM)
- . *La lluna vista des de la terra*. Barcelona: Columna, 1997. (sigla LVT)
- . *L'última paraula*. Barcelona: Columna, 1998. (sigla UP)
- . *Els camps dels vençuts*. Barcelona: Columna, 2002. (sigla CV)
- . *Quina lenta agonía, la dels ametlers perduts*. València: 3 i 4, 2003. (sigla QLA)
- . *Heretaràs la terra*. València: 3 i 4, 2006. (sigla HT)
- . *Ulysses i el fantasma foraster*. Catarroja: Perifèric Edicions, 2009 [1a ed. 2007]. (sigla UFF)
- . *Hòmens i falagueres i altres relats*. València: 3 i 4, 2011. (sigla HF)

Diccionaris

- Acadèmia Valenciana de la Llengua: *Diccionari normatiu valencià* <<http://www.avl.gva.es/lexicval/>> [05-07-2017]] (sigla DNV)
- Alcover, Antoni M. & Moll, Francesc de Borja: *Diccionari català-valencià-balear* <<http://dcvb.iecat.net/>> [05-07-2017] (sigla DCVB)
- Coromines, Joan: *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial, 1980-2001.
- Espinal, Maria Teresa. *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona et al., 2004. Versió en línia: <<https://dsff.uab.cat/>> [05-07-2017]
- Mestre, Joaquim. *Diccionari de fraseologia (segles XVII-XXI)*. València: Universitat de València et al., 2017.
- Raspall, Joana & Martí, Joan. *Diccionari de locucions i frases fetes*. Barcelona: Edicions 62, 1986 [1a ed. 1984].
- Seco, Manuel, Andrés, Olimpia & Ramos, Gabino. *Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles*. Madrid: Aguilar, 2004.